

Retningslinjer ved DMMH for referanser til litteratur og kilder i fagtekster

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Generelle prinsipper for referanselista.....	2
Referansens <i>normal</i> komponenter.....	3
Forfatter	3
Publikasjonstidspunkt	3
Tittel.....	4
Om kilden.....	4
3. Generelle prinsipper for henvisninger (citations)	5
Direkte sitat	5
Når samme kilde siteres flere ganger på rad.....	6
Omskriving og indirekte sitat.....	6
Sidereferanse ved kilder uten paginering.....	6
Referanse til materiale som ikke skal stå i referanselista.....	6
Sekundærkilder	6
4. Eksempler	7
Tidsskrifter, aviser, magasiner, ukeblader o.l. med periodiske utgivelser.....	7
Bøker og bokkapitler.....	8
Lover og forskrifter	9
Andre elektroniske kilder	10
Upublisert materiale.....	11
Personlig materiale	11
Klassiske verk.....	11
5. Fotnoter.....	12
Tilleggsinformasjon	12
Åndsverkbeskyttet materiale	12
6. Referanser	13

1. Innledning

I fagtekster skal man oppgi sine kilder og samtalepartnere, og man skal oppgi når man bruker dem og hva hos disse man bruker. For å få til dette er det etter hvert utviklet mange forskjellige måter å gjøre dette. DMMH har, på lik linje med mange andre norske høgskoler og universiteter, valgt å følge en av de mest utbredte slike, nemlig den såkalte APA-standarden. APA står for American Psychological Association, men har altså fått utbredelse langt utenfor psykologenes kretser. APA-systemet har endret seg ettersom det man skal referere også endrer seg. For eksempel er elektroniske kilder blitt langt mer vanlig enn bare for noen få år siden.

Denne teksten bygger på sjettede utgaven av APA, tilgjengelig fra sommeren 2009, selv om den offisielt er datert til 2010 (American Psychological Association, 2010). Den er noe "løsere" enn tidligere versjoner, og legger vekt på at regler må balanseres med skjønn: "authors should balance the rules ... with good judgment" (s. 5). Hensikten må være å lage en fornuftig referanse og en grei og entydig måte å henvise til den på. I praksis betyr det at man følger reglene og eksemplene dere slike er enkelt å anvende, mens man må bruke skjønn der man står overfor referanser som det er uklart hvordan skal skrives i referanselista. I slike tilfeller må man imidlertid være konsekvent innenfor samme tekst.

APA-systemet, som nesten ethvert annet kildehenvisningssystem, består av to forskjellige ting:

1. Én **referanseliste**. Den plasseres samlet til sist i fagteksten, før eventuelle vedlegg. *Alle de refererbare* kildene man bruker, føres opp i samme liste.
2. **Henvisninger til kilder** man har benyttet og siterer, enten direkte eller indirekte. På engelsk kalles dette *citation*. En henvisning forholder seg alltid til kilder ført opp i referanselista. Den føres såkalt "in line" og umiddelbart etter der referansen er benyttet.

I arbeidskrav, mappebidrag, eksamensmappe o.l. forventes det at relevant pensumlitteratur brukes og dermed blir synlig i referanselista. I tillegg kan man bruke stoff utenom pensum i den grad det er relevant.

I det følgende markeres eksempler med **lilla farget tekst**. **Brun tekst** brukes på tekst som må skrives ordrett slik. Disse fargene gjelder bare for dette dokumentet, og skal ikke brukes når du skriver en fagtekst.

Andre APA-kilder

Kildekompasset.no er en nyttig interaktiv nettside som gir masse eksempler på hvordan lage en referanse ut fra ulike kildetyper: <http://kildekompasset.no/referansestiler/apa-6th.aspx> Hvis du vil forstå hvordan APA er bygd opp og vil klare på egen hånd å gjøre dette riktig, bør du imidlertid lese videre.

Ulike institusjoner kan ha ulike tolkninger av APA 6 eller hvordan APA 6 som er blitt til i en amerikansk sammenheng skal anvendes på norske forhold. Du må gjerne bruke måter å gjøre dette som følger andre institusjoners anbefalinger, men vær konsekvent innenfor en og samme tekst. En fyldig APA-beskrivelse, *Norsk APA-manual*, (Høgskolen i Hedmark, 2009) som til og med kaller seg "En nasjonal standard for norskspråklig APA-stil" finner du her:

<https://www.inn.no/content/download/158909/2606997/file/APA%20norsk.pdf>

2. Generelle prinsipper for referanselista¹

1. Alle kilder som føres opp i referanselista må henvises til i fagteksten, og alle kilder henvist til i fagteksten må føres opp i referanselista.
2. I referanselista bør føres kun opp ting som andre kan finne igjen. Personlige brev, e-post, intervjuer man har gjort selv og lignende, må derfor presenteres for seg, gjerne som vedlegg hvis det utgjør et visst omfang.
3. Referanselista inneholder *alle* typer kilder, det være seg bøker, tidsskrifter, artikler, internettdokumenter, håndskrifter, fotografier, videoklipp osv. Begrepet "litteraturliste" kan kun

¹ Teksten her følger i hovedsak APA 6 side 183-224, og er mer eller mindre direkte oversettelse derfra.

brukes dersom man bare har skriftlige kilder på papir. Man skal altså ikke dele opp kildelista i ulike kildetyper, men sette alt sammen. Det vil framgå av referansen hva slags kildetype det er.

4. Referanselista skal alltid starte på toppen av en ny side.
5. Lista skal settes opp linje for linje med såkalt *hengende innrykk*. Dvs. at første linje på en referanse skal starte ved venstre marg, mens påfølgende linjer i samme referanse skal ha et innrykk på 1-2 cm. Ikke bruk kuleliste eller andre måter for å markere hver enkelt referanse. Første linje i referansen skal starte på vanlig måte ved venstremargen.
6. Lista skal settes opp *alfabetisk* etter det referansen starter med. Normalt vil det være forfatters etternavn.

Referansens *normalkomponenter*

1. Forfatter(e)
2. Publikasjonstidspunkt
3. Tittel
4. Om kilden

Disse forklares nærmere her:

Forfatter

- Forfatternavn skrives med etternavnet først, så første bokstav i fornavn og mellomnavn med punktum etter hver initial.
- 2-7 forfattere av samme verk listes opp etter hverandre med komma foran den andre og nest siste, og "&" foran den siste.
- Er det mer enn syv forfattere, listes de seks første opp som nevnt over, så "(...)" og så siste forfatter.
- Dersom lista inneholder forfattere med like etternavn og like initialer, anføres fullt fornavn i hakeparentes bak initialen: [Johnsen, P. \[Pål\]](#).
- Et verk som har en primærforfatter anføres med denne først, og andre forfattere i en etterfølgende parentes innledet med "med": [Johnsen, P. \(med Andersen, F.\)](#). Når denne referansen henvises til, anføres kun primærforfatteren. For øvrig bruker man samme rekkefølge som verket selv angir.
- Er forfattere en gruppe eller institusjon anføres dennes navn i fulltekst uten forkortelser: [Dronning Mauds Minne Høgskole](#).
- Har verket en redaktør/redaktører, plasseres denne/disse på forfatterplass med tillegget (red.) ((Ed.) eller (Eds.) hvis fagteksten er på engelsk.)
- Dersom verket *mangler* forfatter, redaktør, forfattergruppe eller institusjon, eller verket *er* en forskrift eller lov, inntar *verkets tittel* forfatterplassen, altså *foran* publikasjonstidspunktet.
- Avslutt med punktum hvis det ikke allerede står en der fra før.

Publikasjonstidspunkt

- Utgivelsesåret for det verket man faktisk bruker angis i parentes: (2010).
- Dersom samme forfatter står i referanselista med flere referanser på samme år, skjelnes det mellom dem ved å legge til a, b, c osv. til hvert av årstallene. Når referansen henvises til, gjentas dette for å sikre entydighet i henvisningen: ([Johnsen, 2008b](#)).
- For tidsskrifter, aviser, nyhetsbrev o.l. angir man også måned (og dato) med årstallet først: (2010, 19. april), (2010-04-19) el.l.
- For papers, posters o.l. angir man også måneden.
- Er utgivelsestidspunktet ukjent, skrives (u.d.) ((n.d.) hvis fagteksten er på engelsk).
- Flerbindsverk eller samlinger av flere enheter utgitt over flere år skal vise dette i tidsangivelsen: (1991-1995).
- Ved oversettelser angis originalverkets utgivelsestidspunkt som kommentar, men i henvisning anføres begge årstall med skråstrek mellom og det første året først. Det samme kan gjøres for

nyutgivelser av eldre verk uten at det innebærer en oversettelse. Dette er nyttig hvis det er stor avstand i tid mellom forfattertidspunkt og utgivelsesår for det verket man faktisk bruker.

- Avslutt med punktum.

Tittel

- Angi først evt. artikkeltittel eller kapiteltittel. Denne skal **verken** skrives i kursiv **eller** settes i anførelsestegn. Avsluttes med punktum.
- Hvis referansen bare gjelder en del av et verk (bare aktuelt når disse har identifiserbare forfattere), forsettes det med "1 " før neste punkt. NB! Dette gjelder *ikke* for artikler i tidsskrifter.
- Angi så hele referansens tittel eller navn, det være seg tidsskrift, avis, bok, verk el.l. Denne skrives **med kursiv**.
- Eventuell tilleggsinformasjon for identifikasjonens skyld kan så angis i en parentes som følger umiddelbart etter tittelen. Dette kan være om opprinnelig utgivelsesår, utgave, bind o.l. For tidsskrifter hører bind-nummeret med til tittel og kursiveres.
- Hvis denne tilleggsinformasjonen er tidsskriftutgave, kapitelsidetail o.l., settes dette IKKE i parentes, men følger umiddelbart etter tittel med komma mellom delene: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift, 6, 460-471*.
- Avslutt med punktum.
- Hvis det er viktig å angi hva slags type kilde det er snakk om, dvs. hvis det er noe annet enn tidsskrift, bok, Internettkilde o.l. "vanlige" kilder, kan dette angis for seg ved en kommentar i hakeparenteser, for eksempel: [Spesialutgave], [Monografi], [Datafil], [Brosjyre], [CD], [Film], [Bloggpost], [Videoklipp], [Utdelt materiale], [Upublisert manuskript]

Om kilden

Fysiske bøker og rapporter

- Angi utgivelsessted, normalt en by. Man kan også angi land for å identifisere nærmere hvis det er nødvendig. Avslutt med kolon :
- Angi utgiver, dvs. forlag, institusjon el.l.
- Avslutt med punktum.

(For tidsskrifter og avviser angis ikke utgivelsessted.)

Elektroniske kilder

APA 6 s. 187 sier generelt om elektroniske kilder:

In general, we recommend that you include the same elements, in the same order, as you would for a reference to a fixed-media source and add as much electronic retrieval information as needed for others to locate the source you cited.

Elektroniske kilder skal altså så langt som mulig skrives inn i referanselista på samme måte som en vanlig papirbasert kilde, men at man angir så mye elektronisk informasjon som man trenger for at andre skal kunne gjenfinne kilden. Bruk skjønn, altså. Noen retningslinjer angis for å få til dette:

- Angi såkalt DOI (Digital object identifier) hvis slik finnes. Denne finnes på flere og flere elektroniske tidsskrifter og er gjerne å finne helt i starten av tidsskriftet. Se no.wikipedia.org/wiki/DOI og www.doi.org Hvis DOI finnes, angis den slik i referanselista: "**doi:xx.xxxxxx**". Hvis DOI anvendes, trenger man ikke angi noe mer. Vet man DOI, kan man finne fram til kilden f.eks. via dette nettstedet: <http://dx.doi.org/>
- I mangel av DOI, angir man komplett URL, dvs. nettadressen, inkludert overføringsprotokollen (normalt "http://"). URL angis helt nøyaktig og uten bindestrek eller avsluttende punktum el.l.
- Før URL skrives "**Lastet ned fra** " el. "**Retrieved from** " ved engelsk fagtekst.
- Hvis kilden forventes å kunne endre seg, som for wikier, angir man også datoen for nedlasting.

3. Generelle prinsipper for henvisninger² (citations)

Direkte sitat

1. Gjengi kilden nøyaktig ord for ord, inkludert evt. skrivefeil. Bak en skrivefeil eller en oppsiktsvekkende skrivemåte kan man føye til " [sic] " for å vise at originalen faktisk står skrevet på den angitte måten, slik at man ikke selv blir tatt for slurvete sitering.
2. Angi forfatter, årstall og sidetall (ved paginerte kilder) eller annen nærmerebestemmelse. Hvis referansen ikke har forfatter, angis det som står på forfatterplass i referanselista.
3. Sitat på mindre enn 40 ord omsluttet med anførselstegn/sitattegn i løpende tekst. Umiddelbart etter sitatet angis forfatter, årstall og sidetall (ved paginerte kilder) eller annen nærmerebestemmelse, alt satt i parentes. Parentesen settes inn *før* avsluttende tegn i sitatet.
4. Sitat på 40 ord eller mer settes i eget avsnitt med innrykk, men uten anførselstegn, kursivering e.l. Dermed kan teksten originale typografering beholdes, for eksempel anførselstegn dersom kilden selv har sitat. Etter sitatet angis forfatter, årstall og sidetall (ved paginerte kilder) eller annen nærmerebestemmelse, alt satt i parentes. Parentesen settes inn *etter* avsluttende tegn i sitatet.
5. Hvis forfatternavnet allerede er nevnt og det er klart at sitatet er hentet fra denne, trenger man ikke gjenta det i kildehenvisningen. Det samme gjelder om årstallet også er angitt i egen tekst.
6. Man *kan* oversette en fremmedspråklig tekst til norsk og samtidig henviser til originalteksten, men man må da anføre i henvisning at man har oversatt selv, f.eks. slik: "[Begrepet Væren er udefinert](#)" (Heidegger, 1993, s. 4, [min oversettelse](#)). Fortrinnsvis bør man imidlertid sitere på originalspråket, i hvert fall når kilden er på skandinaviske språk eller engelsk. I eksemplet foran er originalteksten på tysk.
7. Dersom et sitat inneholder egne kildehenvisninger skal disse bare gjengis slik de står. Verkene disse henvisningen henviser til skal *ikke* oppføres i egen referanseliste, såfremt man ikke selv anvender disse verkene på egen hånd utenfor slike sitater.

Eksempel

Som det seneste bidraget har [5](#): Haugsbakk og Nordkvelle også anledning til å kommentere noen av de andre bidragene jeg har analysert her. De har kritiske bemerkninger til det som har å gjøre med etikk og holdninger: [4](#):

Noe lignende skjer når forsøkene på å etablere nye filosofiske ståsted for å forholde seg til nye medier i hovedsak søkes i etablerte forestillinger om [3](#): «moral, etikk og ansvar» [2](#): (Vettenranta, 2007, s. 20). Dette ender gjerne i diskusjoner om «nettikette» – regler og normer for skikk og bruk på nettet [7](#): (Thorvaldsen, 2010). På denne måten blir ideer om «digital dannelse» redusert til anvendelse av klassiske dannelsesidealer i nye kontekster. Tenkningen om dannelse gir dermed prioritet til helhet og sammenheng på bekostning av refleksjoner omkring nye dannelsesformer i møte med helt nye utfordringer. Her bekreftes det at dannelsesbegrepet er karakterisert av å være en [1](#): kontingsformel [sic], et nytt ullent honnørord i diskusjonen om medier og utdanning (Baltzersen, 2007). [5](#): (Haugsbakk & Nordkvelle, 2011, s. 351)

De fleste av dem jeg har undersøkt blir altså kritisert av Haugsbakk og Nordkvelle, og kritikken er beslektet med min egen om at etikk ikke må reduseres til å følge regler. Når dette ses i sammenheng med Haugsbakk og Nordkvelles henvisning til Adornos påpeking av halvdannelsens problem, viser det hvor lett det er å overse nødvendigheten av etiske refleksjoner i forbindelse med nye utfordringer og nye dannelsesformer.

Den lilla teksten er eksempelteksten. Tallene satt inn med rødt er *ikke* en del av eksempelet, men henviser til den nummererte lista over og hvilket nummer teksten som følger tallet er et eksempel på. Noen av disse kommenteres ytterlig nedenfor:

² Teksten her følger i hovedsak APA 6 side 169-182.

5: Siden Haugsbakk og Nordkvelle er navngitt rett før det lange sitatet, og også i etterkant, er det klart at sitatet er fra disse forfatterne, og navnene trenger derfor ikke gjengis i henvisningen til sist i sitatet, kun årstallet og sidehenvisningen.

7: Referanselista til denne teksten må ha nedenstående anførsel:

Haugsbakk, G., & Nordkvelle, Y. (2011). Nye medier og danning. I K. Steinsholt & S. Dobson (red.), *Dannelse. Introduksjon til et ullent pedagogisk landskap* (ss. 339-357). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Når samme kilde siteres flere ganger på rad

Hvis det framgår klart av teksten hvilken kilde det henvises til, kan man forenkle henvisning nr. 2 og 3 osv. til bare å oppgi kildens årstall og/eller sidetall, slik eksempelet viser:

Olga Dysthe m.fl. skriver «Det å skrive godt i et fag er ikke først og fremst ferdighet og teknikk, men å lære å tenke faglig» (2000, s. 19). De nevner videre at

Et godt råd er å gjøre det til en vane hver dag å skrive minimum en halv side der du reformulerer enten hovedsaken i en forelesning du har hørt På den måten skriver du deg inn i faget . . . noe som du får nytte av når du skal skrive en oppgave. (s.19)

I det første sitatet er det klart at det er Olga Dysthe m.fl. som er forfattere, så det kan utelates i referansen. Her er årstallet 2000 beholdt. Det er påkrevet dersom Dysthe har flere arbeider i referanselista.

I det andre sitatet innledes det med «De nevner videre» som da gjør det klart at det er samme kilde som siteres. Da holder det å angi sidetallet. Dersom man ikke har et sidetall e.l. å henvise til, må årstallet brukes, for det må vises på en eller annen måte at det dreier seg om en kildehenvisning.

Hvis det vil være tvil om hvilken kilde det henvises til, må man bruke full henvisningsmåte.

Omskriving og indirekte sitat

APA 6 s. 171 er tydelig på at man skal angi kilden nøyaktig selv om man ikke siterer ordrett:

When paraphrasing or referring to an idea contained in another work, you are encouraged to provide a page or paragraph number, especially when it would help an interested reader locate the relevant passage in a long or complex text.

Sidereferanse ved kilder uten paginering

Elektroniske kilder er ofte uten paginering (sidetall). Angi i tilfelle andre ting som kan hjelpe leseren til å gjenfinne sitatet innen kilden.

Referanse til materiale som ikke skal stå i referanselista

Personlige notater, e-post o.l. skal ikke føres i referanselista. Slike private kilder bør man helst ikke bruke i en fagtekst, men er man nødt til det, angis hele referansen "in line" på formen

(Forfatter, kildebeskrivelse, datering)

eller man setter det samme i en fotnote (se hovedpunkt 5).

Sekundærkilder

Med sekundærkilde menes en kilde til noe som selv refererer til en annen kilde. Slikt skal så langt som mulig unngås, samtidig som man ikke kan henvise til noen annen kilde enn slike man selv har direkte tilgang til. Hvis man ikke får tak i originalkilden, må man henvise til den faktiske kilden og så opplyse at det er der man har funnet sitatet man gjengir i egen tekst, f.eks. slik:

"På grunn av deres åpenbare sanselige karakter av lek, har karnevalsfigurene en nær likhet med visse kunstneriske former, nemlig skuespillet." (Bakhtin (slik sitert hos Øksnes, 2010, s. 162)).

Hvis man vil ha med Øksnes sin nøyaktige henvisning til Bakhtin ("1984:7, forfatters oversettelse"), må det gjøres som fotnote (se kapittel 5 her) da man ikke kan føre opp Bakhtin i egen referanseliste. Øksnes sitt verk (*Lekens flertydighet*) må derimot føres i egen referanseliste på vanlig måte.

4. Eksempler³

Eksemplene nedenfor angir både hvordan kilden skal se ut i referanselista, og hvordan den henvises til. I henvisningseksemplene angis først hvordan den henvises til denne referansen første gang det gjøres, så hvordan det gjøres ved påfølgende henvisninger dersom denne avviker fra førstegangshenvisningen. For hver gruppe, angis først referansen på generell form, med rød tekst. Kommentarer gis med **grønn tekst**, eksempler som vanlig med **lilla tekst**.

I referanselista	Henvist til i løpende tekst
Tidsskrifter, aviser, magasiner, ukeblader o.l. med periodiske utgivelser	
Tidsskrifter (Periodicals) på papir	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (år). Tittel på artikkel. <i>Tidsskriftets navn, Nr, side_fra-side_til</i>	(Forfatter, år, side)
Moen, T. (2007). Det er viktig å se det enkelte barnet. <i>Spesialpedagogikk, 72(1), 4-10</i>	(Moen, 2007, s. 123)
Tidsskrifter (Periodicals) med DOI	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (år). Tittel på artikkel. <i>Tidsskriftets navn, Nr, side_fra-side_til</i> doi:xx.xxxxxxxxxx	(Forfatter, år, side)
Moen, T., Nilssen, V. & Weidemann, N. (2007). An aspect of a teacher's inclusive educational practice: scaffolding pupils through transitions. <i>Teachers and Teaching, 13, 269-286</i> , doi:10.1080/13540600701299783	(Moen, Nilsen & Weidemann, 2007, s. 270)
Tidsskrifter (Periodicals) på Internett	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (år). Tittel på artikkel. <i>Tidsskriftets navn, Nr, side_fra-side_til</i> . Lastet ned fra URL	(Forfatter, år, side)
Haaland, Ø. (2009). Dannelsesbegrepet og den postmoderne erfaring. <i>Norsk Pedagogisk Tidsskrift, 5, 415-421</i> . Lastet ned fra http://www.idunn.no/ts/npt/2009/05/art01	(Haaland, 2009, s. 417)
Avisartikkel (Newspaper article) på papir	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (År, dag, måned). Tittel på artikkel. <i>Avisens navn ss. side_fra-side_til</i>	(Forfatter, år, side)
Lund, J. M. (1996, 11. mai). Troen viktigere enn ritualene. <i>Vårt Land, s. 28</i>	(Lund, 1996)
Avisartikkel (Newspaper article) på Internett	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (År, dag, måned). Tittel på artikkel. <i>Avisens navn</i> Lastet ned fra URL	(Forfatter, år, side)

³ Teksten her følger APA 6 side 198-224, men mange av eksemplene er norske.

Vigeland, M. D., & Undlien, D. (2010, 17. april). Arvelighet til besvær. <i>Aftenposten</i> . Lastet ned fra http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3610920.ece	(Vigeland & Undlien, 2010)
Bøker og bokkapitler	
Vanlig bok på papir	
Forfatter, A. A., Forfatter, B. B., & Forfatter, C. C. (år). <i>Bokens tittel</i> Sted: Utgiver	(Forfatter, år, side)
Sommer, D. (1997). <i>Barndomspsykologi. Utvikling i en forandret verden</i> . Oslo: Pedagogisk forum.	(Sommer, 1997, s. 50)
Doverborg, E., & Samuelsson, I.P. (2001). <i>Små barn i matematikkens verden</i> . Oslo: Pedagogisk forum.	(Doverborg & Samuelsson, 2001, s. 31)
Bok med redaktør	
Redaktør, A. A. (red.). (år). <i>Bokens tittel</i> . Sted: Utgiver	(Forfatter, år)
Weckert, J., (red.). (2007). <i>Computer Ethics</i> . Hampshire, England: Ashgate Publishing Limited	(Weckert, 2007)
Et slikt verk er gjerne satt sammen av enkeltforfatteres bidrag med et kapittel hver el.l. Man kan med fordel føre opp de enkeltkapitlene man bruker som referanser i stedet for hele verket, og da blir det enkeltforfatterene som blir referansen man henviser til, hvilket ofte er mer saksvarende enn en redaktør. Se egne eksempler på dette under "Kapittel eller seksjon av bok" lenger ned.	
Nyutgitt bok	
Forfatter, A. A. (Utgivelsesår for utgaven man bruker). <i>Bokens tittel</i> (Anvendt utgave. Evt. informasjon om førsteutgaven). Sted: Utgiver. Lastet ned fra URL	(Forfatter, nyutgitt år, side)
Eidhamar, L. G., & Leer-Salvesen, P. (2008). <i>Nesten som deg selv: barn og etikk</i> (3 utg.) Kristiansand: Høyskoleforlaget.	(Eidhamar & Leer-Salvesen, 2008)
Man kan også angi både originalutgaven og faktisk utgave i henvisningen dersom det er stor tidsavstand mellom disse, og ved oversettelser. Dermed signaliserer man i løpende tekst at det er en avstand i tid mellom originalutgivelsen og det verket man faktisk siterer fra eller henviser til.	
Forfatter, A. A. (Utgivelsesår for utgaven man bruker). <i>Bokens tittel</i> . (Oversetter overs. Utgivelsesår for utgaven som ligger til grunn for oversettelsen) Sted: Utgiver	(Forfatter, opprinnelig utgivelsesår/nyutgitt år, side)
Gadamer, H.-G. (2010). <i>Sannhet og metode. Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk</i> (L. Holm-Hansen, overs. Originalutgave 1960). Oslo: Pax Forlag A/S.	(Gadamer, 1960/2010, s. 123)
Nyutgitt bok, elektronisk tilgjengelig	
Forfatter, A. A. (red.). (Opprinnelig utgivelsesår). <i>Bokens tittel</i> Opprinnelig sted: Opprinnelig utgiver. Lastet ned fra URL (Hvis forfatter er ukjent, rykker boktittelen fram på forfatterplass.)	(Forfatter, år, side)
<i>Bibelen eller Den Hellige Skrift, indeholdende det Gamle og det Nye Testamentets canoniske Bøger</i> . (1834). Christiania: Det Brittske og Udenlandske Bibelselskab. Lastet ned fra http://books.google.no/books?id=NI5AAAAIAAJ	(Bibelen, 1834, s. 1116)

Dette er også et eksempel på en bok der forfatter mangler, og der tittelen da rykker opp til forfatterplassen. Legg også merke til at man benytter skrivemåten verket selv bruker, selv om for eksempel stedet heter noe annet i dag (Christiania -> Oslo).	Poenget med å henviser til en så gammel bibelutgave vil antagelig være å vise hvordan man oversatte en tekst den gangen. Da er det saksvarende å referere til en bestemt utgave og også bruke sidetall. Ellers er det vanlig ved slike <i>klassiske verk</i> at man bruker en universell henvisningsmåte som er uavhengig av både oversettelse, utgave og tidspunkt, slik beskrevet nedenfor:
Kapittel eller seksjon av bok	
Forfatter, A. A. (år). Kapitlet eller seksjonens tittel. I A. Redaktør & B. Redaktør (red.) <i>Bokens tittel</i> (ss. side_fra-side_til). Sted: Utgiver	(Forfatter, år, side)
Paulsen, B. (1999). Surrealisme i barnehagen? I S. Kibsgaard & A. Wostryck (red.). <i>Mens leken er god</i> (ss. 146-166). Oslo: Tano Aschehoug.	(Paulsen, 1999, s. 160)
Oppslagsverk med redaktør, uten forfatterangivelse ved enkeltoppslagene	
Redaktør, A. A. (red.). (år). Verkets tittel. Sted: Utgiver	(Redaktør, år, side)
Paulsen, G. (red.). (1999). <i>Tysk blå ordbok</i> (3. utgave). Oslo: Kunnskapsforlaget.	(Paulsen, 1999, s. 36)
Oppslagsverk med redaktør, med forfatterangivelse ved enkeltoppslagene	
Forfatter, A. A. (år). Oppslagsord. I Redaktør, A. A. (red.). <i>Verkets tittel</i> (ss. side_fra-side_til). Sted: Utgiver	(Redaktør, år, side)
Braumann, G. (1975). Child (teknon). I Brown, C. (red.). <i>Dictionary of New Testament Theology Vol.1</i> (ss. 285-287). Exeter: The Paternoster Press	(Braumann, 1975)
Elektronisk oppslagsverk	
Forfatter, A. A. (år). Oppslagsord. I Redaktør, A. A. (red.). <i>Oppslagsverkets tittel</i> Lastet ned fra URL	(Redaktør, år)
Balke, E., & Denk, I. M., (2009, 1. juli). barnehage - barnehageloven. I <i>Store norske leksikon</i> Lastet ned fra http://www.sn.no/barnehage/barnehageloven	(Balke & Denk, 2009)
I dette eksempelet vet man ikke redaktørens navn, og da hoppes det leddet over.	
Barnehage (2010, 27. april). I <i>Wikipedia</i> . Lastet ned fra http://no.wikipedia.org/wiki/Barnehage	(Barnehage, 2010)
Internettkilder der innholdet erfaringsmessig endres ofte, slik som ved Wikipedia, skal nedlastingsdato angis i datofeltet først. Dersom kilden virker mer stabil, og man ikke vet publiseringstidspunktet, kan man angi "u.d." (=uten dato) i datofeltet.	
Lover og forskrifter	
Norsk lov	
<i>Lovens navn i kortform.</i> (år for benyttet utgave). Lovens fulle navn + «av» og dato for når loven ble til første gang + et løpenummer (se Lovdata). Lastet ned fra URL (normalt Lovdata)	(Lovnavn, år, §)
<i>Barnehageloven.</i> (2017). Lov om barnehager av 17. juni 2005 nr. 64. Lastet ned fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64	(Barnehageloven, 2017, § 17)
Eksempelet viser avvik mellom når loven ble til (2005) og den utgaven man benytter (2017). Nettadressen til Lovdata vil alltid vise til den gjeldende versjonen av loven.	
Norsk forskrift elektronisk utgave	
<i>Forskriftens navn i kortform.</i> (år for benyttet utgave). Forskriftens fulle navn + «av» og dato for når forskriften	(Forskrift, år, nærmerebestemmelse)

ble til første gang + et løpenummer (se Lovdata). Lastet ned fra URL (normalt Lovdata)	
<i>Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.</i> (2017). Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver av 24. april 2017 nr. 487. Lastet ned fra https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2017-04-24-487	(Forskrift om rammeplan for barnehagen, 2017, 3 avsnitt 4)
Norsk forskrift trykt utgave	
<i>Forskriftens navn slik den står på tittelbladet.</i> (år for benyttet utgave). Utgivelsessted: Forlag	(Forskrift, år, sidetall)
<i>Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver.</i> (2017). Oslo: Pedlex.	(Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver . 2017, s. 4)
<p>1. Ved lange navn på lover og forskrifter blir in line-henvisning veldig lang. Dette kan kortes ned ved at man etter første gangs bruk angir den kortformen man selv bruker i resten av dokumentet. Det kan f.eks. gjøres slik: Bla bla (<i>Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver</i>, 2017), heretter kalt «Rammeplan for barnehagen». Bla bla (<i>Rammeplan for barnehagen</i>, 2017, kap. 2.) bla bla</p> <p>2. Noen andre norske presentasjoner av APA, for eksempel <i>Kildekompasset</i> og <i>Norsk APA-manual</i> behandler Rammeplaner som noe eget, til tross for at disse er forskrifter. I deres syntaks angis aktuelt departement (eller direktorat) på forfatterplass. Rammeplanen for barnehagen vil da stå slik i referanselista: Utdanningsdirektoratet. (2017). <i>Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver</i>. Hentet fra https://www.udir.no (s. 41 i Norsk APA-manual).⁴</p>	
Andre elektroniske kilder	
Blogg	
Navn, nick eller annen identifikator. (Dato). Tittel. [Bloggpost]. Lastet ned fra URL	(Navn, år)
090092@student.dmmh.no. (2009, 8. okt.). Alle fire årstidene - på en gang. [Bloggpost]. Lastet ned fra http://www.dmmh.no/blog/2009/10/08/alle-fire-arstidene-pa-en-gang/	(090092@student.dmmh.no, 2009)
Videoklipp (fra YouTube f.eks.)	
Person. (Dato). Tittel [Videoklipp]. Lastet ned fra URL	(Person, år)
Hjermann, R. (2010, 15. april). All tvil feid bort. [Videoklipp]. Lastet ned fra http://www.youtube.com/watch?v=rUzfG2BHmQA	(Hjermann, 2010)
Med person menes altså den eller de som framfører noe på videoklippet, eller den eller de som har produsert klippet. Hvis denne er ukjent, rykker som vanlig tittelen fram på forfatterplass:	
Sesam Stasjon Intro. (2006, 2. sept.). [Videoklipp]. Lastet ned fra http://www.youtube.com/watch?v=4Fw3AcsLiA4	(Sesam Stasjon Intro, 2006)

⁴ Dette virker å være en dårlig løsning. For det første bryter man med prinsippet om å bruke primærkilden, nemlig Lovdata. Dertil anfører man en ukomplett nettadresse som bare leder til Utdanningsdirektoratet og ikke til selve teksten. Fullstendig lenke (sjekket 15.9.2018) til rammeplanen er <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/> Men dette er en hypertekst som inneholder mer enn selve rammeplanen, nemlig støttmateriale til hvert punkt i rammeplanen. Dersom det henvises til dette støttmateriellet må selvsagt denne referansen brukes, og da nettopp med Utdanningsdirektoratet på forfatterplass. Men da er tittel "Rammeplan for barnehagen" noe misvisende, og bør i tilfelle har en oppklarende tilleggsopplysning i referansen, for eksempel slik:

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* (Inneholder også støttmaterieill.) Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Upublisert materiale	
Utdelt materiale, Power Point hands out o.l.	
Monsen, P. (2010, 15. april). Dannelse og oppdragelse. [Utdelt undervisningsmateriale, 4 sider]	(Monsen, 2010)
Samuelsen, A. (2010). Studenten i møte med praksisbarnehagen. [Forelesningsmanuskript gjort tilgjengelig på It's Learning i klasse 1A] Denne kunne også vært ført som elektronisk dokument ved henvisning til korrekt URL innenfor It's Learning. Siden It's Learning er et lukket system der kun noen få får tilgang til et slikt dokument, kan det være like greit å føre det som upublisert materiale.	(Samuelsen, 2010)
Karlsen, J. (u.d.). Barnehagen i samfunnet. [Utdelt materiale i Karlsens forelesning ved DMMH 15. januar 2010, 5 sider]	(Karlsen, 2010)
Personlig materiale	
Slikt skal ikke føres i referanselista. Eksempelet her vil derfor bare være hvordan det skal henvises til i løpende tekst.	
Forelesningsnotater, e-post o.l.	
(Sagberg, S., notert fra forelesning om yrkesetikk, 15. september 2010) (Vold, E. M., e-post, 20. september 2010)	
Eller det samme settes i en fotnote.	
Klassiske verk	
Klassiske verk som har en anerkjent inndeling på tvers av oversettelser og utgaver kan henvises til <i>uten</i> at verket plasseres i referanselista. Henvisningen gjøres da til den anerkjente inndelingen og ikke til sidetall i den utgaven man faktisk anvender. Dette gjelder Bibelen, Koranen, greske og latinske verk fra antikken o.l.	
(ikke i referanselista)	Bibelen: (Bok kapittel-nr.vers-nr) Koranen: (Sure kapittel-nr.)
(ikke i referanselista)	5. Mos 18.1 [Bibelen: 5. Mosebok] Sure 4 [Koranen, er delt inn i surer]
Hvis det er et poeng å vise hvilken oversettelse man anvender, for eksempel hvis man anvender flere utgaver av samme klassiske tekst eller oversettelsen er kontroversiell, behandles den/disse imidlertid som en vanlig kilde, men man henviser til konkret sted i kilden på samme måte som nevnt over, men angir i tillegg tekstutgaven man bruker dersom det er forskjeller mellom utgavene som man vil belyse. Det vil aldri være feil å oppgi en slik kilde i referanselista selv om man bare bruker én utgave, så en grei regel hvis man er usikker på om oversettelsen er ukontroversiell, er at man oppgir kilden på vanlig måte i referanselista.	
Klassisk verk med ukjent eller flere forfattere	
<i>Verktittel.</i> (Utgavens år). Sted: Forlag	(Bok kapittel-nr.vers-nr (Verktittel eller annen fornuftig henvisning som skiller flere referanser med samme verktittel fra hverandre))
<i>Bibelen.</i> (1985). Oslo: Det Norske Bibelselskap	(5. Mos 18.1 (Bibelselskapet))
Klassisk verk med kjent(e) forfattere	
Forfatter, A. A. (Utgivelsesår for utgaven man bruker). <i>Bokens tittel.</i> (Info om oversetter) Sted: Utgiver	(<i>Tittel</i> Bok.Kapittel)

Aristoteles. (1996). <i>Etikk</i> . (Overs. Anfinn Stigen). Oslo: Gyldendal	(<i>Etikk</i> Bok VI.2) Her kan man også bruke vanlig sidehenvisning: (Aristoteles, 1996, s. 99) men den første varianten er bedre fordi den kan brukes av dem som har andre oversettelser enn Stigens
Forfatter, A. A. (Utgivelsesår for utgaven man bruker). <i>Bokens tittel</i> . (Info om oversetter) Sted: Utgiver	(Forfatter Anerkjent referansesystem for denne forfatteren)
Aristotle. (1994). <i>The Nicomachean Ethics</i> . (Overs. H. Rachham). Cambridge MA: Harvard University Press	Aristoteles 1138b.25-32 (Dette er en henvisning til nøyaktig samme sted som eksempelet over, etter Beckers inndeling som har et samlet system for alt etter Aristoteles. De fleste bedre oversettelser og utgaver av Aristoteles' verker angir Beckers inndeling i marginen.)

5. Fotnoter

Fotnoter benyttes i følge APA 6 for å gi tilleggsinformasjon og for å angi tillatelser til å benytte åndsverkbeskyttet materiale.

Tilleggsinformasjon

Fotnoten brukes til å utdype teksten fotnoten står til. Hovedteksten må kunne leses uten at man leser fotnoten. Fotnoteteksten må være relevant i forhold til hovedteksten.

Åndsverkbeskyttet materiale

I Norge er dette regulert i Åndsverkloven (2018). Et åndsverk er "litterære, vitenskapelige eller kunstneriske verk av enhver art, som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsett, slik som a) tekster av alle slag, b) muntlige foredrag, ... f) fotografiske verk ..." (§ 2). Et åndsverk er vernet i 70 år etter utløpet av opphaverens dødsår (§ 11). Er opphavsmannen ukjent er det vernet i 70 år etter at verket ble offentliggjort (§ 12).

Det vil si at det som vanligvis står i en referanseliste er åndsverk. Man har imidlertid lov til å sitere fra offentliggjorte verk "i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger" (§ 29). Henvisninger og korte sitater faller innenfor dette og trenger derfor ingen særskilt tillatelse eller fotnote.

Lengre sitater og fotografier trenger derfor en tillatelse dersom dokumentet er offentlig tilgjengelig. Når slike tillatelser er gitt, anføres dette i fotnoten til stedet der åndsverket brukes i dokumentet.

I den grad bacheloroppgaver og masteroppgaver blir offentlig tilgjengelig må man altså passe på at man innhenter nødvendige tiltalelser fra opphavspersoner til åndsverk eller de som forvalter opphavsretten. Dette gjelder også for det man måtte publisere på Internett.

Fotografier som ikke er åndsverk er likevel vernet etter § 23. Vernetiden er da 15 år etter utløpet av fotografens dødsår eller minst i 50 år etter at bildet ble laget eller. I følge § 104 kan som hovedregel bilder av personer ikke gjengis offentlig uten at den avbildede gir sitt samtykke. Vernetiden gjelder i 15 år etter utløpet av den avbildedes dødsår. Fotnote kan benyttes til å si at slik samtykke eventuelt er gitt.

6. Referanser

- American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association*. Washington DC: American Psychological Association.
- Eidhamar, L. G., & Leer-Salvesen, P. (2008). *Nesten som deg selv. Barn og etikk* (3. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Haugsbakk, G., & Nordkvelle, Y. (2011). Nye medier og danning. I K. Steinsholt & S. Dobson (red.), *Dannelse. Introduksjon til et ullent pedagogisk landskap* (ss. 339-357). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Høgskolen i Hedmark. (2009). *APA-standard. Referanser, henvisninger og sitater: Eksempelsamling*. Hamar: Høgskolen i Hedmark.
- Åndsverkloven. (2018). *Lov om opphavsrett til åndsverk mv. av 15. juni 2018 nr. 40*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40>.

Svein Sando, førsteamanuensis, leder FoU-adm, revidert 15. september 2018